

Bryssel 23.9.2020
COM(2020) 578 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

EU:n makroaluestrategioiden täytäntöönpanosta

{SWD(2020) 186 final}

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

EU:n makroaluestrategioiden täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

EU:n makroaluestrategiat ovat määritetyllä maantieteellisellä alueella sijaitsevien EU:hun kuuluvien ja EU:n ulkopuolisten maiden käynnistämiä poliittisia kehyksiä, joiden avulla maat voivat yhdessä vastata niitä yhdistäviin haasteisiin ja mahdollisuuksiin asettamalla yhteisiä pitkän aikavälin tavoitteita.

Neljässä makroaluestrategiassa on mukana kaikkiaan 19 EU:n jäsenvaltiota ja yhdeksän EU:n ulkopuolista valtiota. Strategiat ovat

- EU:n Itämeri-strategia (EUSBSR, 2009)
- Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia (EUSDR, 2011)
- Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR, 2014)
- Alppien aluetta koskeva EU:n strategia (EUSALP, 2016).

Neuvoston kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti¹ komissio on julkaissut vuodesta 2016 lähtien joka toinen vuosi kertomuksen neljän makroaluestrategian täytäntöönpanosta. Tämä on kolmas tällainen kertomus ja kattaa ajanjakson vuoden 2018 puolivälistä vuoden 2020 puoliväliin. Kertomuksessa arvioidaan makroaluestrategioiden täytäntöönpanon tilannetta ja edistymistä sekä tarkastellaan mahdollisia tulevia toimia. Kertomusta täydennetään komission yksiköiden valmisteluasiakirjalla, jossa kerrotaan tarkemmin yksittäisistä makroaluestrategioista. Molemmat asiakirjat perustuvat makroaluestrategioiden kansallisten ja temaattisten koordinaattoreiden (makroaluestrategioiden keskeisten toteuttajien) ja asiantuntijoiden antamaan palautteeseen.

Tämä kertomus julkaistaan aikana, jolloin ennennäkemättömän covid-19-pandemian aiheuttamalla kriisillä on vakavia taloudellisia, fiskaalisia ja sosiaalisia vaikutuksia eurooppalaiseen yhteiskuntaan. Komissio reagoi nopeasti ehdottamalla välittömiä toimenpiteitä (esimerkiksi CRII ja CRII+²) ja tekemällä laaja-alaisia lyhyen ja keskipitkän aikavälin ehdotuksia, muun muassa Euroopan unionin elpymisvälineestä (Next Generation EU)³. Eurooppa-neuvosto pääsi 21. heinäkuuta 2020 sopimukseen elpymisvälineestä.

Kun komissio oli hyväksynyt ehdotukset, makroaluestrategioiden keskeiset toteuttajat pyrkivät heti löytämään keinot, joilla strategioilla voitaisiin auttaa osallistujamaita reagoimaan kriisiin. Makroaluestrategiat tarjoavat valmiit ja toimivat yhteistyöpuitteet, joilla varmistetaan toimien, investointien ja hankkeiden parempi koordinointi niiden alueella. Makroaluestrategiat ovat monialaisia ja sidosryhmiä osallistavia ja kattavat eri hallintotasoja. Kaikilla näillä tekijöillä voi olla ratkaiseva merkitys EU:n painopisteiden, kuten Euroopan

¹ Neuvoston päätelmät Alppien aluetta koskevasta EU:n strategiasta (EUSALP), 32 kohta:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/eusalp_council_conclusions_27112015.pdf

² Koronaviruksen vaikutusten lieventämistä koskeva investointialoite (CRII) ja koronaviruksen vaikutusten lieventämistä koskeva toinen investointialoite (CRII+):
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/coronavirus-response/

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_20_940

vihreän kehityksen ohjelman⁴, Euroopan digitaali-strategian⁵, ihmisten hyväksi toimivan talouden⁶ ja vahvemman EU:n maailmannäyttämöllä⁷, toteuttamisessa.

Kertomuksella on kaksi päämäärää. Ensinnäkin siinä tarkastellaan makroaluestrategioiden alalla saavutettua edistystä ja kerrotaan, millaisia tulevia parannuksia on aiheellista odottaa. Toiseksi siinä tutkitaan makroaluestrategioiden mahdollista kehittämistä covid-19-kriisin jälkeisenä aikana, kun tavoitteena on varmistaa kestävä, kilpailukykyinen ja sosiaalisesti osallistava talouden elpyminen. Tässä yhteydessä kertomuksessa arvioidaan makroaluestrategioiden roolia EU:n uusien vihreää, digitaalista ja kestävää tulevaisuutta koskevien painopisteiden toteuttamisessa.

2. TULOKSET, HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

On jo osoitettu, että neljällä makroaluestrategialla on suuri merkitys siinä, että EU:n vuosien 2019–2024 painopisteet – erityisesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, Euroopan digitaali-strategia, ihmisten hyväksi toimiva talous ja vahvempi EU:n maailmannäyttämöllä – saadaan toteutettua makroalueilla.

Makroaluestrategioilla on autettu erityisesti parantamaan Itämeren ympäristön tilaa⁸, vesien tilaa Tonavassa ja sen sivujoissa sekä Tonavan liikennöitävyyttä. Niillä on myös edistetty Adrian- ja Joonianmerien meri- ja rannikkoalueiden integroitua ja kestävää hallintoa ja parannettu elinympäristötyyppien välisen kytkeytyvyyden edellytyksiä Alppien alueella ottamalla käyttöön vihreää infrastruktuuria.

Makroaluestrategia-yhteistyö tarjoaa foorumin politiikan koordinoimiseksi eri maiden sekä rahastojen, alojen, hallintotasojen ja sidosryhmien kesken, millä on ollut keskeinen asema näiden tulosten saavuttamisessa.

Vaikka makroaluestrategioilla on jo saavutettu merkittäviä tuloksia, niiden koko potentiaalin hyödyntäminen vaatii mailta kuitenkin aikaa ja rohkeaa ajattelutavan muutosta, jotta varmistetaan, että ne ottavat yhteistyön hyödyt järjestelmällisesti huomioon.

2.1 Politiikan keskeinen kehitys

Merkittävimmät tapahtumat edellisen makroaluestrategioita koskevan kertomuksen jälkeen ovat olleet i) Tonavan ja Itämeren alueita koskevien strategioiden toimitasuunnitelmien tarkistukset, ii) Pohjois-Makedonian tasavallan liittyminen Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevaan strategiaan sekä iii) kaikissa makroaluestrategioissa käynnissä oleva ”sulauttamisprosessi”, jossa EU:n vuosien 2021–2027 rahoitusohjelmien⁹ asiaan liittyvät painopisteet pyritään yhdenmukaistamaan makroaluestrategioiden kanssa.

- i) Tonavan aluetta koskevan strategian tarkistettu toimitasuunnitelma julkaistiin 6. huhtikuuta 2020.¹⁰ Tarkistuksessa strategia sovitetaan yhteen alueen uusien

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/content/european-digital-strategy>

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people_fi

⁷ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world_fi

⁸ HELCOMin raportissa Itämeren tilasta (<http://stateofthebalticsea.helcom.fi/in-brief/summary-of-findings/>) osoitetaan selvästi, että Itämeren strategiakehyksessä tähän mennessä toteutetuilla toimenpiteillä, kuten ravinnepäästöjen (nitraattien ja fosforin) vähentämisellä, saastumisen torjumisella ja biologisen monimuotoisuuden suojelemisella, on vaikutettu Itämeren ympäristön tilaan.

⁹ Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI-rahastot), Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, liittymistä valmisteleva tukiväline (IPA) ja naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön väline (NDICI).

¹⁰ SWD(2020) 59 final – <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final-1.pdf>

painopisteiden ja haasteiden kanssa ja strategian toimet yhdistetään entistä paremmin EU:n uusiin painopisteisiin, joita ovat esimerkiksi Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, pk-yritykset sekä matkailu ja kulttuuriperintö.

Itämeri-strategian toimintasuunnitelman tarkistaminen etenee, ja siinä tavoitteena on politiikanalojen keskittäminen ja järjeistämisen sekä koordinaation vahvistaminen. Tarkistettu toimintasuunnitelma on tarkoitus julkaista vuonna 2020.

- ii) Pohjois-Makedoniasta tuli 2. huhtikuuta 2020 virallisesti Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan strategian yhdeksäs osallistujamaa. Pohjois-Makedonian liittymisen myötä strategiaan kuuluu nyt viisi laajentumisprosessissa mukana olevaa Länsi-Balkanin maata, jotka käsittelevät yhteisiä kysymyksiä tasavertaisina neljän EU:n jäsenvaltion kanssa.
- iii) Makroaluestrategiayhteistyössä on vuodesta 2018 alkaen aloitettu tai vahvistettu sulauttamisprosessia, joka on johtanut molempia osapuolia hyödyttävään vuorovaikutukseen strategioista ja ohjelmista vastaavien viranomaisten välillä niiden laatiessa vuoden 2020 jälkeistä aikaa koskevia ohjelma-asiakirjoja. Sulauttamisprosessia jatketaan täytäntöönpanon aikana vuosina 2021–2027. Sulauttamisen odotetaan lisäävän ohjelmien vaikuttavuutta yhteistyön ja koordinoinnin paranemisen kautta, minkä lisäksi sulauttamisesta makroaluestrategiat saavat keinoja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Sen avulla EU:n varojen saajat voivat myös saada toimillaan aikaan entistä parempia tuloksia samalla kun sulauttamisella edistetään makroaluestrategioiden strategisten tavoitteiden saavuttamista.

2.2 Makroaluestrategioiden alakohtaiset painopisteet ja niiden suhde Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan

Vaikka makroaluestrategioiden painopisteet on muotoiltu kunkin alueen erityisten haasteiden ja mahdollisuuksien mukaan, kaikilla neljällä on yhteiset kolme keskeistä, laajaa ja toisiinsa liittyvää painopistealaa¹¹: ympäristö ja ilmastonmuutos, tutkimus, innovointi ja taloudellinen kehitys sekä yhteenliitettävyys (liikenne-, energia- ja digitaalisissa verkoissa).

Seuraavissa kohdissa kerrotaan joistakin näillä kolmella painopistealalla edellisen kertomuksen jälkeen toteutuneista saavutuksista – prosesseista ja hankkeista – sekä niiden suhteesta Euroopan vihreän kehityksen ohjelman keskeisiin toimiin.

Koska nämä saavutukset ovat monialaisia ja -aiheisia, ne tukevat myös ihmisten hyväksi toimivaa taloutta ja Euroopan digitaalistrategiaa.

Ympäristö ja ilmastonmuutos

Keskeisiä toimia Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa ovat pilaantumisen torjunta myrkyttömän ympäristön aikaansaamiseksi sekä ekosysteemien ja biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja palauttaminen.

Makroaluestrategioiden tärkeät saavutukset koskevat esimerkiksi veden laatua, mikä on tärkeää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman keskeisten toimien kannalta, sekä elinympäristötyyppien välistä kytkeytyvyyttä, millä on merkitystä biologiselle monimuotoisuudelle.

Makroaluestrategioilla on autettu esimerkiksi kohentamaan Itämeren sekä Adrian- ja Joonianmerien veden laatua parantamalla Itämereen päästettyjen vaarallisten aineiden

¹¹ Tarkempaa tietoa kunkin makroaluestrategian kaikista painopistealoista on tähän kertomukseen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa.

hallintaa¹² sekä Adrian- ja Joonianmerien veden laadun seurantaa¹³. Makroaluestrategiat ovat auttaneet myös parantamaan Tonavan veden tilaa tehostamalla vesienhoitosuunnitelman ja tulvariskien ehkäisyn välistä yhteyttä¹⁴.

Lisäksi niillä on autettu kehittämään vihreää infrastruktuuria Alppien alueella niin sanotuilla tähtialoiteilla, joilla pyritään muuttamaan alppimaiden ja -alueiden poliittinen julkilausuma Alppien vihreästä infrastruktuurista (”Alpine green infrastructure – joining forces for nature, people and the economy”¹⁵) konkreettisiksi tuloksiksi.

Tutkimus ja innovointi sekä taloudellinen kehitys

Tutkimus ja innovointi ovat keskeisessä asemassa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa.

Tähän liittyen makroaluestrategioilla tuetaan muun muassa osaamisen hyödyntämistä sekä tutkimuksen ja innovoinnin jakamista, erityisesti Alppien alueella toimivien keskustien¹⁶ ja Tonavan rahoituksen koordinoitiverkoston¹⁷ kautta. Lisäksi makroaluestrategioilla edistetään älykkään erikoistumisen strategioita tukemalla rajat ylittäviä innovaatiofoorumeita ja pk-yritysklustereita.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa myös kestäväällä sinisellä taloudella on tärkeä asema, erityisesti EU:n maavaroihin kohdistuvan kysynnän hillitsemisessä ja ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Makroaluestrategioilla on tuettu sinisen talouden kestävästä kehitystä (samoin kuin merialuestrategioilla¹⁸). Ne auttavat esimerkiksi lisäämään tietämystä sinisestä biotaloudesta sitä koskevan Itämeren alueen foorumin¹⁹ kautta ja edistämään sinistä teknologiaa koskevan tietämyksen siirtoa Adrian- ja Joonianmeren alueella²⁰.

Yhteenliitettävyyys

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma kannustaa nopeuttamaan siirtymistä kestäväan ja älykkääseen liikkuvuuteen sekä puhtaan, kohtuuhintaisen ja toimitusvarman energian käyttöön. Tämän osalta makroaluestrategioilla on saavutettu merkittäviä virstanpylväitä esimerkiksi kestäväan ja multimodaaliliikenteen ja kestäväan energiahuollon aloilla.

Esimerkiksi liikenteen alalla kymmenen Tonavan alueen valtioiden liikenneministeriä vahvisti 30. kesäkuuta 2020 sitoumuksensa panna täytäntöön joulukuussa 2014 hyväksytty Tonavan ja sen kulkukelpoisten sivujokien väylien kunnostusta ja ylläpitoa koskeva yleissuunnitelma²¹. Tämä on merkittävä askel väyläolosuhteiden parantamisessa Tonavan²² useissa kriittisissä osissa ja yleisesti ottaen tärkeää alueen multimodaaliliikenteelle.

¹² <https://www.syke.fi/projects/hazbref>

¹³ <https://www.adrioninterreg.eu/index.php/2019/08/02/funded-projects-under-s-o-2-2/#toggle-id-3>

¹⁴ <https://environmentalrisks.danube-region.eu/tisza-ministerial-meeting/>

¹⁵ <https://www.alpine-region.eu/results/28-alpine-states-and-regions-adopted-political-declaration-%E2%80%9EAlpine-green-infrastructure-%E2%80%93>

¹⁶ <https://www.alpine-region.eu/projects/re-search-alps>

¹⁷ <https://knowledgesociety.danube-region.eu/working-groups/wg-3-newly-established-danube-funding-coordination-network-dfcn/>

¹⁸ Atlantin valtamerta koskeva meristrategia (<https://atlanticstrategy.eu/en>), Sinistä taloutta läntisellä Välimerellä koskeva aloite – WestMED (<https://www.westmed-initiative.eu/>) ja yhteinen Mustanmeren toimintaohjelma (<https://blackseablueconomy.eu/206/common-maritime-agenda-black-sea>).

¹⁹ <https://www.submariner-network.eu/blue-platform>

²⁰ <https://www.italy-croatia.eu/web/beat/about-the-project>

²¹ <https://navigation.danube-region.eu/danube-ministers-of-transport-sign-again-conclusions-on-effective-waterway-rehabilitation-and-maintenance/>

Makroaluestrategioilla tuetaan myös Itämeren alueen liikennekäytävien kestävä kehitystä²³ ja nesteytetyn maakaasun (LNG) jakelua ja toimittamista meriliikenteeseen Adrian- ja Joonianmeren alueella²⁴.

Makroaluestrategiat ovat jo osoittaneet, että niillä voi olla merkittävä rooli niin sanotussa ”vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä”, ja niillä tuetaan Euroopan digitaalistrategian täytäntöönpanoa erityisesti Alppien alueella strategisilla aloitteilla, joilla pyritään edistämään alppikylien älykästä ja digitaalista muutosta²⁵.

2.3 Rahoituksen saatavuus ja sulauttaminen

Koska makroaluestrategiayhteistyöllä ei ole omia varoja, sen toteutuminen riippuu eri lähteistä kootusta rahoituksesta. Näin ollen makroaluestrategioiden onnistuminen riippuu viime kädessä valmiudesta varmistaa, että EU:n, jäsenvaltioiden ja alueiden varat sekä muut julkiset ja yksityiset varat käytetään strategian painopisteiden mukaisesti.

Makroaluestrategioiden tarpeiden ja rahoitusmahdollisuuksien välisen kuilun umpeen kurominen on näin ollen kriittinen haaste vuosina 2021–2027.

Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI-rahastot) tarjoavat huomattavia taloudellisia resursseja ja monia erilaisia välineitä ja teknisiä vaihtoehtoja, jotka voisivat auttaa varmistamaan synergian ja täydentävyyden. Makroaluestrategioiden ja ERI-rahastojen ohjelmien välinen koordinointi on kuitenkin toistaiseksi ollut niukkaa ja keskittynyt pääasiassa Euroopan alueellisen yhteistyön (Interreg) ohjelmiin.

Strategioita on tuettu erityisesti neljällä makroaluestrategiat kattavalla kansainvälisellä Interreg-ohjelmalla²⁶. Ne ovat olleet makroaluestrategioiden hankkeiden ja toimien näkyvin rahoituslähde samalla kun niillä ylläpidetään – tosin vaihtelevassa määrin – makroaluestrategioiden hallintorakenteita. Erittäin myönteisestä liikkeellepanevasta roolistaan huolimatta Interreg-ohjelmilla ei kuitenkaan ole rajallisten talousarvioidensa vuoksi kokoa eikä käytettävissä olevien hanketyyppien vuoksi ominaisuuksia makroaluestrategioiden kunnianhimoisten tavoitteiden ja painopisteiden saavuttamiseksi.

ERI-rahastojen kansalliset ja alueelliset ohjelmat voisivat ja niiden pitäisikin kattavan soveltamisalansa ja taloudellisten resurssiansa vuoksi toimia tehokkaammin yhdessä makroaluestrategioiden kanssa, mikä hyödyttäisi sekä strategioita että ohjelmia.

ERI-rahastojen kansallisten ja alueellisten ohjelmien painopisteet ovat suurelta osin yhdenmukaisia makroaluestrategioiden painopisteiden kanssa. Entistä useammissa vuosien 2014–2020 ohjelmissa raportoidaan tuesta makroaluestrategioiden hankkeille²⁷, kuten ohjelmien hallintoviranomaisten toimittamissa vuotuisissa täytäntöönpanokertomuksissa

²² <http://www.fairwaydanube.eu/>

²³ <https://projects.interreg-baltic.eu/projects/scandriaR2act-2.html>

²⁴ <https://superlng.adrioninterreg.eu/>

²⁵ <https://www.alpine-space.eu/projects/smartvillages/en/home>

²⁶ Kansainväliset yhteistyöohjelmat Itämeren alueen Interreg-ohjelma (EAKR 264 miljoonaa euroa), Tonavan alueen Interreg-ohjelma (EAKR 222 miljoonaa euroa), Adrian- ja Joonianmeren alueen Interreg-ohjelma (EAKR ja IPA 99 miljoonaa euroa) ja Alppien alueen Interreg-ohjelma (EAKR 117 miljoonaa euroa).

²⁷ Ehdotuspyynnöissä annetaan esimerkiksi lisäpisteitä hankkeille, joilla on makroalueellista merkitystä tai vaikutusta.

todetaan²⁸. Asianmukainen koordinointi makroaluestrategioiden kanssa ja makroalueilla toteutettavien ohjelmien kesken lisäksi kuitenkin huomattavasti tämän tuen vaikutusta.

Suurimmassa osassa ERI-rahastojen kansallisista ja alueellisista ohjelmista ei vuonna 2014 otettu huomioon makroaluestrategioiden tavoitteita ja toimia. Hyvin harvassa näistä ohjelmista käsiteltiin monialaisia painopisteitä, ja lähes kaikista niistä puuttuvat alueiden väliset näkökohdat.

ERI-rahastojen eri maissa toteutettavien kansallisten ja alueellisten ohjelmien välinen yhteistyö on uusi käsite, joka edellyttää ajattelutavan muuttamista. Nämä ohjelmat ovat pääasiassa sisäänpäin suuntautuneita, vaikka yhteistyö tai koordinointi makroalueen ohjelmien kanssa voisi lisätä toimien tehokkuutta ja vaikutusta. Siksi on tärkeää lisätä tietoa maiden ja alueiden välisen yhteistyön hyödyistä.

Kaikkien näiden syiden vuoksi EU:n seuraavan sukupolven kansallisten ja alueellisten rahoitusohjelmien käyttöönotto on ratkaisevan tärkeää makroaluestrategioiden kannalta. Se edellyttää kuitenkin yleistä poliittista yhteisymmärrystä siitä, että varojen käyttö on sovitettava yhteen makroaluestrategioiden painopisteiden ja tavoitteiden kanssa.

Ehdotetut koheesiopolitiikkaa koskevat asetukset kaudelle 2021–2027 sisältävät säännöksiä, joiden tarkoituksena on helpottaa makroaluestrategioiden hankkeiden ja toimien tukemista, sillä maiden ja alueiden välisestä yhteistyöstä pitäisi tulla yleinen käytäntö. Yhteisesti sovittujen makroaluestrategioiden painopisteiden sisällyttäminen EU:n rahoitusohjelmiin 2021–2027 edellyttää kuitenkin tehokasta ja jatkuvaa yhteistyötä makroaluestrategioiden kansallisten ja temaattisten koordinaattoreiden ja kyseisistä ohjelmista vastaavien kansallisten ja alueellisten viranomaisten välillä.

Makroaluestrategioiden ja ERI-rahastojen kansallisten ja alueellisten ohjelmaviranomaisten välinen lisääntyvä ja rakentava vuoropuhelu on jo tuottanut myönteisiä signaaleja. Kaikissa neljässä makroaluestrategiassa on tehty aloitteita tämän ”sulauttamisprosessin” nopeuttamiseksi ja vahvistamiseksi. Makroaluestrategioiden keskeiset toteuttajat edistävät yhä aktiivisemmin makroalueellista yhteistyötä asianomaisten ohjelmaviranomaisten kanssa ja hankkivat lisää tietoa yhteistyön hyödyistä yhteisten vastausten löytämiseksi kysymyksiin, jotka ylittävät kansalliset ja alueelliset rajat. Tämä antaa vuorostaan sidosryhmille mahdollisuuden lisätä valmiuksiaan ja parantaa suoritustaan.

Parhaillaan on käynnissä useita aloitteita, joilla parannetaan ERI-rahastojen ohjelmien hyödyntämistä strategioiden tavoitteiden tukemiseksi. Kaikkien makroaluestrategioiden on todettu käsittävän makroalueellisia prosesseja ja symbolisia tai lippulaivahankkeita tai toimia. ERI-rahastojen ohjelmien hallintoviranomaisten verkostoa kehitetään ja vahvistetaan rajat ylittävien hankkeiden rahoituksen ja täytäntöönpanon helpottamiseksi. Harkittavana on myös ehdotuksia, jotka koskevat seuraavia:

- makroaluestrategioiden keskeisten toteuttajien ottaminen mukaan ohjelmien seurantakomiteoihin
- hanke-ideoiden toteuttaminen ehdotusten (yhteis)kehittämisen kautta ja valitsemalla rahoitettavat toimet ja hankkeet ja
- sisällön ja toimien yhteensovittaminen esimerkiksi käynnistämällä aihekohtaisia tai erityisiä/kohdennettuja ehdotuspyyntöjä.

²⁸ ERI-rahastojen ohjelmista toimitetut makroaluestrategioille annettua tukea koskevat tiedot eivät ole olleet raportointikaudella riittävän johdonmukaisia, jotta niitä olisi voinut yhdistää, ja niitä on syytä hyödyntää varauksella. Komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetään asiasta yhteenvedo.

Suoraan hallinnoidut EU:n ohjelmat (esim. Life, Erasmus, Horisontti 2020 ja Verkkojen Eurooppa -väline) ovat toinen mahdollinen rahoituslähde, koska niillä edistetään usein valtioiden välistä yhteistyötä. Makroaluestrategioiden keskeiset toteuttajat ovat esittäneet joitakin esimerkkejä makroaluestrategioiden ja joidenkin suoraan hallinnoitujen EU:n ohjelmien, erityisesti Life-ohjelman, Verkkojen Eurooppa -välineen ja Horisontti 2020 -puiteohjelman, välisistä synergioista. Näiden synergioiden vahvistaminen edellyttää tapauskohtaista lähestymistapaa, sillä suoraan hallinnoidut EU:n ohjelmat kattavat koko 27 jäsenvaltion EU:n eivätkä ole maantieteellisesti kohdennettuja.

Makroaluestrategioiden alueilla toteutettavilla rajat ylittävän yhteistyön Interreg-, IPA- ja NDICI-ohjelmilla voidaan myös edistää merkittävästi makroaluestrategioiden tavoitteiden saavuttamista. Niinpä näistä ohjelmista vastaavien viranomaisten ja makroaluestrategioiden keskeisten toteuttajien tiivis yhteistyö on olennaisen tärkeää ohjelmien valmistelun alkuvaiheista lähtien koko täytäntöönpanon ajan vuosina 2021–2027.

2.4 Hallinto ja hallinnolliset valmiudet

Kaikissa neljässä makroaluestrategiassa hallintorakenteet on perustettu ja ne toimivat kolmella toisiinsa liittyvällä tasolla²⁹: poliittinen taso, koordinoitutaso ja täytäntöönpanotaso. Koska hyvin toimiva hallintorakenne on ratkaisevan tärkeä makroaluestrategian onnistumisen tai epäonnistumisen kannalta, hallinnollisten kysymysten tarkastelu ja hallinnon parantaminen ovat tärkeitä kaikissa strategioissa sen varmistamiseksi, että ne pysyvät kehityksen tasalla. Kaikkien neljän makroaluestrategian hallinnossa ja hallinnollisissa valmiuksissa on edistytty kahden viime vuoden aikana, ja niiden osalta voidaan raportoida useista merkittävistä tuloksista.

Alppien aluetta koskevassa strategiassa perustettiin erityinen työryhmä tekemään ehdotuksia hallinnon tehokkuuden parantamiseksi. Tonavan aluetta koskevassa strategiassa laadittiin hallintoa koskeva asiakirja, jossa selkeytettiin keskeisten toimijoiden rooleja ja päivitettiin työjärjestystä. Itämeri-strategian hallintorakennetta tarkistetaan osana toimintasuunnitelman tarkistusta.

Lisäksi kaikissa neljässä makroaluestrategiassa on hyviä esimerkkejä strategioiden täytäntöönpanoelinten ja strategioiden kattamilla alueilla toimivien monenvälisten ympäristöhallinnon rakenteiden välisestä yhteistyöstä³⁰.

Poliittinen taso

Kaikissa neljässä makroaluestrategiassa poliittista tasoa edustavat yleensä ulkoministerit ja joissakin tapauksissa EU:n varoista vastaavat ministerit tai viranomaiset. Ne määrittävät poliittisen ja strategisen suunnan. Alppien aluetta koskevassa strategiassa myös alueviranomaisilla on tärkeä rooli poliittisissa ja strategisissa keskusteluissa.

Kiertävän puheenjohtajan rooli kasvaa kaikissa strategioissa sitä mukaa, kun osallistujamaat ymmärtävät sen merkityksen makroaluestrategian strategisen suunnan määrittämisessä. Tonavan sekä Adrian- ja Joonianmeren alueita koskevissa strategioissa on otettu käyttöön puheenjohtajakolmikko, ja sen roolia on kasvatettu.

Poliittisen sitoutumisen vahvistaminen on olennaisen tärkeää. Mukana olevien maiden kansallisten ja alueellisten viranomaisten olisi voitava tarjota enemmän ministeritason

²⁹ Komission kertomus makroaluestrategioiden hallintotavasta, COM(2014) 284 final.

³⁰ Näitä ovat mm. meriä koskevat alueelliset yleissopimukset, kuten Barcelonan yleissopimus (EUSAIR) ja HELCOM (EUSBSR), tai vuoristoja ja valuma-alueita koskevat alueelliset yleissopimukset, kuten Alppien yleissopimus (EUSALP) sekä ICPDR ja Karpaattien yleissopimus (EUSDR).

strategista johtajuutta, jotta voidaan kuroa umpeen kuilu, joka erottaa vahvat poliittiset sitoumukset ja hallintojen kyvyn toteuttaa näitä sitoumuksia.

Koordinointitaso

Makroaluestrategioiden koordinoinnista osallistujamaissa ja niiden välillä vastaavat kansalliset koordinaattorit. Ne toimivat yhdessä rajapintana poliittisen tason ja täytäntöönpanotason välillä: poliittiselle tasolle ne raportoivat täytäntöönpanosta ja esittävät ehdotuksia, täytäntöönpanotasolle taas antavat strategista ohjausta. Monet osallistujamaat ovat ottaneet kansallisella tasolla käyttöön monitasoisia koordinointimekanismeja, joilla on saatu aikaan rohkaisevia tuloksia. Henkilöstön jatkuvuuteen ja riittävään hallinnolliseen tukeen olisi kuitenkin kiinnitettävä enemmän huomiota.

Täytäntöönpanotaso

Täytäntöönpanoelinten rooli (temaattiset/painopistealojen/poliittiset ohjaus- tai toimintaryhmät) on kasvanut huomattavasti, koska ne vastaavat makroaluestrategioiden toimitasuunnitelmien päivittäisestä täytäntöönpanosta. Makroaluestrategioiden keskeiset toteuttajat tarvitsevat taloudellista, poliittista ja hallinnollista tukea tehtäviensä hoitamiseen. Siksi on tehtävä lisää työtä, jotta niille annetaan asianmukaiset valtuudet ja tehokkaat päätöksentekovalmiudet ja samalla varmistetaan, että niillä on tarvittavat resurssit, tekniset valmiudet ja taidot.

Myös makroaluestrategioiden täytäntöönpanoa tukevien välineiden edistymisestä on raportoitu. Uusi EUSDR:n yhteistyöelin Danube Strategy Point on ollut (jälleen) käytössä syyskuusta 2018 lähtien. EUSAIR:n koordinoitipiste on tukenut strategian hallintoa ja keskeisiä toteuttajia vuodesta 2015 lähtien. Helmikuussa 2020 EUSALP:n yleiskokous päätti perustaa strategiaa tukevan teknisen tukirakenteen. Myös Itämeri-strategiassa pyritään vahvistamaan hallinnollisia valmiuksia ja hyödyntämään muista makroaluestrategioista saatuja kokemuksia.

Makroaluestrategioiden puheenjohtajavaltiot ovat yhdessä komission kanssa ja Interact-ohjelman tuella kehittäneet yhteistyöverkostoja, -menetelmiä ja -välineitä makroaluestrategioiden sulauttamiseksi vuoden 2020 jälkeisiin EU:n rahoitusohjelmiin.

Lisäksi Interact-ohjelmalla edistetään edelleen komission tuella makroalueellista ulottuvuutta perustamalla ja vahvistamalla eri strategioiden keskeisten toteuttajien välisiä verkostoja (jotka käsittelevät esimerkiksi hallintoa, liikennettä, ympäristöasioita tai ilmastomuutosta) ja vahvistamalla täytäntöönpanoelinten valmiuksia.

Kansalaisyhteiskunta

Makroaluestrategioiden monitasoiseen ja monisidosryhmäiseen hallintojärjestelmään kuuluu periaatteessa erityyppisiä ylikansallisia, monialaisia ja alueiden välisiä toimijoita, joilla on monenlaista toimintaa. Makroaluestrategioille tyypillinen lähestymistapa on mahdollistanut uusien sidosryhmien osallistumisen sekä uudenlaisen dynamiikan ja yhteistyötapojen kehittymisen. Kansalaisyhteiskunta pyritään ottamaan mukaan temaattisia painopistealoja koskevaan työhön kaikissa makroaluestrategioissa. Täytäntöönpanoelimet ovat yhä tiiviimmässä yhteydessä kansalaisyhteiskuntaan. Paikallisyhteisöjen osallistuminen vahvistaa makroaluestrategioiden toimien alhaalta ylöspäin suuntautuvaa ulottuvuutta, erityisesti toimissa, joissa keskitytään lisäämään nuorten osallistumista makroaluestrategioihin, mistä on tulossa entistä tärkeämpää kaikissa neljässä makroaluestrategiassa.

Tonavan aluetta koskevassa strategiassa kansalaisyhteiskunnan osallistuminen tapahtuu foorumeilla, jotka perustuvat osallistavaan suunnitteluun, yhteisöjen luomiseen ja

voimaannuttamiseen. Kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat keskeisiä kumppaneita kansallisten kuulemisten (National Participation Days) täytäntöönpanossa – Tonavan alueen National Participation Day -tapahtumaan osallistui vuonna 2019 yli 1 000 henkilöä.

Itämeri-strategiassa kansalaisyhteiskunnan toimijat, jotka edustavat pääasiassa korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia, osallistuvat moniin hankkeisiin ja toimiin. Elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen ja nuorten osallistumista olisi kuitenkin mahdollista vielä lisätä.

EUSAIR-strategian sidosryhmäfoorumi on toiminnassa, ja Alppien aluetta koskevassa strategiassa on alettu kehittää osallistavaa digitaalista foorumia, jolla tuetaan kestävien aloitteiden levittämistä ja kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien osallistumista.

Kansalaisjärjestöjen rooli on siis kasvanut, ja sitä olisi edelleen edistettävä.

2.5 Seuranta ja arviointi

Makroaluestrategiat tuottavat paljon tuloksia, jotka vaihtelevat sisäisistä valmiuksien kehittymiseen liittyvistä vaikutuksista ja maiden ja alueiden välisistä koordinointi- ja yhteistyöprosesseista konkreettisiin valtioiden välisiin hankkeisiin ja toimiin, joita tuetaan tai toteutetaan. Käytännössä näiden saavutusten mittaaminen ja niistä raportointi on kuitenkin vaikeaa.

Seurantajärjestelmien kehittämistä koskevia aloitteita on meneillään, ja niissä sovitaan erityisesti toimintasuunnitelmiin sisältyviä painopisteitä koskevasta indikaattoreista ja tavoitteista.

Lisätyötä tarvitaan, jotta saadaan kokonaiskuva makroaluestrategioiden tuottamista moninaisista tuloksista, mukaan lukien merkittävä instituutioiden ja valmiuksien kehittyminen eri maissa ja eri sidosryhmien parissa. Kattava seurantamekanismi olisi hyödyllinen poliittisen tuen ylläpitämiseksi ja auttaisi myös keskeisiä toteuttajia hahmottamaan entistä paremmin kunkin strategian heikkoudet ja vahvuudet.

Interreg ESPON -ohjelmassa on kehitetty seurantaväline ETMS (European Territorial Monitoring System), joka on suunniteltu muun muassa makroaluestrategioita varten. Väline tarjoaa alueita koskevaa tietoa makroaluestrategioiden keskeisille toteuttajille ja muille sidosryhmille.

2.6 Viestintä

Viimeisin Eurobarometri (lokakuu 2019) osoittaa, että EU:n kansalaiset tuntevat makroaluestrategiat entistä paremmin, mikä johtuu todennäköisesti viestintätoimien huomattavasta lisäämisestä raportointikaudella. Kullakin makroaluestrategialla on nyt toiminnassa elin sidosryhmille ja kansalaisille suunnattua tiedotusta varten (EUSBSR: Let's communicate, EUSDR: Danube Strategy Point, EUSAIR: Facility Point, EUSALP: AlpGov). Kaikilla makroaluestrategioilla on omat verkkosivustot, aktiiviset sosiaalisen median tilit ja uutiskirjeet, ja niiden tilaajien määrä on kasvussa. Adrian- ja Joonianmeren sekä Tonavan alueita koskevilla strategioilla on jo yhteiset viestintäsuunnitelmat, joilla varmistetaan viestintätoimien ja viestien koordinointi. Alppien aluetta koskevassa strategiassa nuoret voivat osallistua Pitch.Your.Project-aloitteen³¹ avulla suoraan strategian täytäntöönpanoon.

Viranomaisten, rahoitusohjelmien ja yleisön tavoittamiseksi järjestettyjen kansallisten ja makroalueellisten tapahtumien määrä on kasvanut selvästi kahden viime vuoden aikana. Vuotuiset foorumit, joita tuetaan muun muassa komission Media-ohjelmasta, ovat makroaluestrategioiden tärkeimpiä jokavuotisia tapahtumia ja houkuttelevat paljon

³¹ <https://www.alpine-region.eu/pitch-your-project-2020>

osallistujia. Korkean tason poliitikkojen osallistuminen vuosittaisiin foorumeihin on ratkaisevan tärkeää tiedotusvälineiden kiinnostuksen lisäämiseksi.

Myös Välimeren rannikon ja makroaluestrategioiden viikko (Mediterranean Coast and Macro-Regional Strategies Week) on tärkeä tapahtuma, joka kokoaa yhteen kaikkien neljän makroaluestrategian keskeiset toteuttajat. Slovenian johtama aloite on osoittautunut onnistuneeksi välineeksi kansallisten tiedotusvälineiden ja myös laajemman yleisön tavoittamiseksi.

Brysselissä järjestettiin helmikuussa 2020 ensimmäistä kertaa makroaluestrategiaviikko (MRS Week), joka käsitti erilaisia kokouksia ja työpajoja, joissa keskityttiin kuhunkin makroaluestrategiaan. Makroaluestrategioiden sidosryhmät pitivät tapahtumakokonaisuutta hyvänä tilaisuutena koordinoita toimintaa ja vaihtaa kokemuksia strategioiden välillä, keskustella EU:n toimielinten edustajien kanssa ja lisätä tietoisuutta.

Kaikissa strategioissa on lisätty kansallisten tiedotustapahtumien määrää, mutta työtä on silti vielä jäljellä. Vaikka Englanti on tällä hetkellä kaikkien neljän strategian työkieli, olisi kannustettava viestintään yleisön kanssa kansallisilla kielillä.

3. TULEVAT TOIMET

Makroalueellinen yhteistyö on tehokas väline, jolla tuetaan taloudellista, sosiaalista ja alueellista kehitystä ja yhdentymistä sekä edistetään hyviä suhteita naapurimaihin.

Yli kymmenen vuoden jatkuneen toteutuksen myötä makroaluestrategioista on tullut olennainen osa EU:n alueellisen yhteistyön välineistöä, vaikka niiden potentiaalia ei ole vielä täysin hyödynnetty.

Maailma muuttuu nopeasti, ja makroaluestrategioiden pitäisi pysyä uusien painopisteiden tasalla. Jotta makroaluestrategiat voisivat edelleen tarjota ratkaisuja yhteisiin haasteisiin, on tärkeää, että niitä tarkistetaan ja päivitetään säännöllisesti. Konkreettisten tulosten saavuttamiseksi niissä on huolehdittava tasapainosta uusien tarpeiden ja painopisteiden huomioon ottamisen ja työn jatkuvuuden välillä.

Covid-19-kriisi, Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja Euroopan digitaalistrategia

Kun covid-19-pandemian vaikutusten mittakaava alkoi käydä ilmeiseksi, makroaluestrategioiden kansalliset koordinaattorit ryhtyivät oma-aloitteisesti pohtimaan, miten makroaluestrategiat voisivat auttaa osallistujamaita selviytymään kriisistä koordinoitujen toimien avulla. Makroaluestrategioiden mahdollisen roolin laajuus selvisi komission esittämien aloitteiden, erityisesti Next Generation EU -elpymisvälineen myötä.

Makroaluestrategioiden koordinoitimet kokoontuivat keskustelemaan siitä, millaisilla toimilla kussakin makroaluestrategiassa voitaisiin auttaa siihen osallistuvia maita ja alueita elpymään ja toteuttamaan keskipitkän ja pitkän aikavälin taloudellisia toimia. Lisäksi neljän makroaluestrategian puheenjohtajavaltiot tapasivat 17. kesäkuuta 2020 määritelläkseen kaikkien makroaluestrategioiden kannalta merkittävät kysymykset, joissa tehostettu makroaluestrategioiden välinen yhteistyö voisi edistää makroalueiden kestäväää ja palautumista tukevaa elpymistä ja tukea samalla unionin vihreään kehitykseen ja digitalisaatioon liittyviä painopisteitä.

Makroaluestrategioiden kansallisten koordinaattoreiden ensi vaiheen aloitteiden jälkeen kunkin strategian poliittisella tasolla olisi nyt kehotettava makroaluestrategioiden keskeisiä toteuttajia koordinoimaan toimiaan kaikkien makroalueen sidosryhmien kanssa aloilla, joilla makroaluestrategiat ovat osoittaneet lisäarvonsa. Työssä olisi otettava huomioon makroaluestrategioiden rooli Euroopan kasvustrategian kulmakivien eli Euroopan vihreän

kehityksen ohjelman ja Euroopan digitaali-strategian täytäntöönpanossa, kestävän matkailun, tai terveyden kaltaiset alat sekä monikansalliset pk-yritysklusterit.

Sulauttaminen ja täytäntöönpano

Prosessi, jossa EU:n kansalliset ja alueelliset rahoitusohjelmat 2021–2027 pyritään yhdenmukaistamaan makroaluestrategioiden vastaavien painopisteiden kanssa (”sulauttaminen”), on saatettava onnistuneesti päätökseen. Tämä on tärkeää, jotta makroaluestrategioilla saavutetaan niille asetetut taloudelliset, sosiaaliset ja alueelliset tavoitteet ja jotta ohjelmien tehokkuus paranee ja niiden vaikutus kasvaa koko makroalueen kattavan yhteistyön ja koordinoinnin avulla. Tätä varten olisi asetettava kaksi tavoitetta:

- Makroaluestrategioiden keskeisten toteuttajien ja EU:n kauden 2021–2027 rahoitusohjelmista vastaavien kansallisten ja alueellisten viranomaisten olisi tehostettava toimiaan ennen ohjelmien loppuun saattamista.
- EU:n vuosien 2021–2027 rahoitusohjelmiin sisältyvien makroaluestrategioiden painopisteiden tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi koko makroalueella kutakin makroaluestrategiaa varten olisi perustettava ohjelmaviranomaisten (hallintoviranomaisten) verkostoja, jotka huolehtivat asiasta. Koska näillä verkostoilla on keskeinen rooli, niillä olisi oltava riittävän vakaa rakenne, jotta ne toimivat koko kauden 2021–2027 ja sen jälkeen. Ne tarjoavat ohjelmaviranomaisille (hallintoviranomaisille) kohtaamispaikan, jossa nämä voivat tavata makroaluestrategian keskeisiä toteuttajia, koordinoida ohjelmiinsa sisältyvien makroaluestrategioiden toimenpiteiden täytäntöönpanoa ja edistää ohjelmien välistä yhteistyötä odotettujen makroalueellisten vaikutusten varmistamiseksi. Ensimmäisistä tällaisista verkostoista Itämeren ja Tonavan alueilla on jo saatu innostavia tuloksia.

Komission suoraan hallinnoimien varojen saatavuus

Makroaluestrategioiden kansallisten ja temaattisten koordinaattoreiden olisi kannustettava hankkeiden toteuttajia (esimerkiksi makroalueellisia toimijoita) osallistumaan suoraan hallinnoitujen EU:n välineiden (esimerkiksi Horisontti Eurooppa, Digitaalinen Eurooppa, Life-ohjelma, Erasmus ja sisämarkkinaohjelma³²) julkaisemiin kilpailumekanismiin (kuten hanke-ehdotuspyyntöihin).

Makroaluestrategioiden kansallisten ja temaattisten koordinaattoreiden olisi edistettävä kansallisen ja alueellisen asiantuntemuksen saatavuutta ja näin myötävaikuttaa hanke-ehdotuspyyntöihin osallistuvien ehdotusten laadun kohentamiseen, jotta onnistumisen mahdollisuudet olisivat mahdollisimman hyvät.

Makroaluestrategioiden hallinto

Poliittisen tason olisi vahvistettava johtajuuttaan makroaluestrategioissa seuraavilla keinoilla:

- tarjoamalla vahvaa strategista ohjausta
- varmistamalla yhdenmukaisuus makroaluestrategioiden ja muiden alueellisten ja alakohtaisten kansallisten ja kansainvälisten strategioiden ja politiikkojen välillä
- varmistamalla, että kaikilla makroaluestrategioiden kansallisilla ja temaattisilla koordinaattoreilla on asianmukaiset valtuudet ja että niille annetaan selvät toimeksiannot ja riittävät resurssit

³² Komission nykyisten ohjelmaehdotusten 2021–2027 perusteella.

- vahvistamalla monitasoista hallintoa ottamalla alueelliset ja paikalliset sidosryhmät ja kansalaisyhteiskunta, myös nuoret, tehokkaasti mukaan makroaluestrategioiden täytäntöönpanoon.

Vuotuiset ministerikokoukset ja poliittiset kokoukset, joita järjestetään vuotuisten foorumien yhteydessä, ovat osoittautuneet arvokkaaksi parhaaksi käytännöksi, jonka omaksumista olisi harkittava kaikissa makroaluestrategioissa. Vuotuiset ministerikokoukset ovat erittäin hyödyllisiä, sillä niissä tehdään poliittisia päätöksiä ja annetaan strategisia ohjeita esimerkiksi hyväksymällä ministerien tai poliittisia julkilausumia, ja niillä varmistetaan vastuuvollisuuden toteutuminen. Kansalliset ja temaattiset koordinaattorit olisi valtuutettava panemaan tehdyt päätökset täytäntöön ja raportoimaan saavutuksista seuraavassa ministerikokouksessa.

Tonavan sekä Adrian- ja Joonianmeren alueita koskevista strategioista saatujen kokemusten perusteella kaikkien makroaluestrategioiden vahvistuksena olisi oltava tekninen tukirakenne, joka vastaa muun muassa seuraavista tehtävistä: kiertävän puheenjohtajuuden avustaminen ja toimien jatkuvuuden varmistaminen, viestintätoimien toteuttaminen, temaattisten koordinaattoreiden ja ohjausryhmien tukeminen, koordinoinnin varmistaminen makroaluestrategioiden sisällä ja niiden välillä sekä merialuestrategioiden kanssa, ohjelmaviranomaisten (hallintoviranomaisten) ja makroaluestrategioiden keskeisten toteuttajien verkostojen edistäminen sekä seurannan ja arvioinnin koordinointi. Teknisellä tukirakenteella olisi oltava vakaa rahoituslähde jatkuvuuden varmistamiseksi. Makroaluestrategioiden aluetta (Itämeri, Tonava, Adrian- ja Joonianmeri sekä Alpit) koskevilla valtioiden välisen yhteistyön Interreg-ohjelmilla olisi oltava keskeinen rooli.

Makroaluestrategioista tiedottaminen sidosryhmille ja yleisölle on erittäin tärkeää. Tällä alalla tehtävää työtä olisi jatkettava ja laajennettava makroaluestrategioiden sisällä ja niiden välillä lisäämällä viestinnän kohdentamista, hyödyntämällä synergioita sekä parantamalla koordinointia ja yhdenmukaistamista.

Makroaluestrategioiden rooli EU:n laajentumispolitiikassa

Tiiviimpi synergia laajentumisprosessin kanssa on keskeistä Länsi-Balkanin EU-jäsenyyssäkymien tukemisessa EU:n painopisteen ”Vahvempi EU maailmannäyttämöllä” ja uuden laajentumismenettelyn mukaisesti³³.

Poliittisella tasolla olisi käynnistettävä vaihto ja yhteistyö alueella korkean tason aloitteilla, kuten EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokouksilla ja muilla alueellisilla yhteistyöaloitteilla. Näin vältetään päällekkäisyydet, mahdollistetaan parempi koordinointi ja lisätään alueellista yhteistyötä, minkä tavoitteena on viime kädessä parantaa entistä vahvemmin alueen ihmisten elämää.

Länsi-Balkanin nykyistä tasavertaista osallistumista Tonavan ja Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeviin strategioihin olisi edelleen lisättävä muun muassa varmistamalla sen tehokas osallistuminen vihreän ja digitaalisen siirtymän täytäntöönpanoon. Länsi-Balkanin osallistujamaiden viranomaisten olisi osoitettava toimintaan riittävästi resursseja, jotta ne pystyvät osallistumaan tehokkaasti makroaluestrategioiden hallinto- ja täytäntöönpanorakenteisiin.

4. PÄÄTELMÄT

³³ COM(2020) 57 final: Liittymisprosessin tehostaminen – Uskottavat jäsenyyssäkymät Länsi-Balkanin maille.

Nykyisissä poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka johtuvat covid-19-pandemiasta ja sitä seuranneesta talouskriisistä, maiden ja alueiden välistä yhteistyötä tarvitaan enemmän kuin koskaan. Kriisillä on taloudellisia, fiskaalisia ja sosiaalisia seurauksia, joita yksikään maa ei voi hallita yksin. EU tarjoaa innovatiivisia välineitä ja poikkeuksellisia rahoitusvälineitä kriisiin reagoimista ja siitä elpymistä varten: lyhyellä aikavälillä reagoidaan pandemiasta Euroopan rakenteille aiheutuneisiin vahinkoihin ja korjataan ne, ja keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä elvytetään investoimalla vihreään, digitaaliseen, kriisinsietokykyiseen ja sosiaalisesti osallistavaan talouteen. Kriisistä toipuminen tarjoaa merkittävän mahdollisuuden muokata tulevaisuuden Eurooppaa.

Makroaluestrategioilla voidaankin merkittävästi auttaa osallistuvia maita ja alueita ratkaisemaan talouskriisi, sillä makroaluestrategioiden puitteissa voidaan koordinoitusti toteuttaa EU:n painopisteitä, joita ovat esimerkiksi Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, Euroopan digitaalistrategia, ihmisten hyväksi toimiva talous ja vahvempi EU maailmannäyttämöllä. Kestävään matkailuun, pk-yritysten tukemiseen ja yli valtioiden rajojen tapahtuvaan innovointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Jäsenvaltioilla on nyt ainutlaatuinen mahdollisuus edistää makroaluestrategioiden kannalta tärkeiden prioriteettien sisällyttämistä EU:n kansallisiin ja alueellisiin ohjelmiin kaudella 2021–2027 (ERI-rahastot, maaseuturahasto, IPA ja NDICI). Tämä on tärkeää, jotta voidaan varmistaa ohjelmien ja makroaluestrategioiden koordinoitu täytäntöönpano makroalueilla.

Jotta makroaluestrategioilla voidaan edistää merkittävästi osallistujamaiden taloudellista elpymistä ja hyvinvointia keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, on pidettävä yllä poliittista sitoutumista ja tahtoa.

Lisäys: Kartta EU:n makroaluestrategioista

